

Sygn. akt II UZ 15/17

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku L.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w [...] o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 maja 2017 r.,
zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa .../16,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r. odrzucił apelację odwołującą się L.W. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 29 grudnia 2015 r.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że wyrokiem z dnia 29 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił odwołanie L.W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w [...] z dnia 12 czerwca 2015 r., odmawiającej wnioskodawczynie prawa do emerytury w obniżonym wieku. Apelację od tego wyroku wniosła odwołująca się. Apelacja nie spełniała podstawowych wymagań formalnych określonych przepisem art. 368 § 1 k.p.c. W szczególności apelująca nie przedstawiła i nie uzasadniła zarzutów, jakie stawia zaskarżonemu

wyroкови. Zarządzeniem z dnia 28 listopada 2016 r. zobowiązano więc odwołującą się do uzupełnienia w terminie 7 dni braków formalnych apelacji pod rygorem odrzucenia wniesionego środka zaskarżenia, przez zwięzłe przedstawienie zarzutów i ich uzasadnienie, powołanie dowodów, których wykazanie przed Sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikała po wydaniu wyroku Sądu pierwszej instancji, zamieszczenie wniosku o zmianę lub uchylenie wyroku, z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, lektura złożonego przez apelującą pisma procesowego prowadzi do wniosku, że odwołująca się nie wykonywała zarządzenia Sądu. Podane przez nią informacje nie odnoszą się do ustaleń Sądu Okręgowego zawartych w uzasadnieniu wyroku. W związku z powyższym na podstawie art. 373 k.p.c. orzeczono o odrzuceniu apelacji.

Odwołująca się, reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżyła powyższe postanowienie zażaleniem. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie: 1/ art. 5 k.p.c. w związku z art. 212 § 2 k.p.c. w związku z art. 117 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez ich niezastosowanie, a w konsekwencji zaniechanie pouczenia odwołującej się o możliwości, a wręcz konieczności złożenia przez nią wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, z uwagi na oczywistą nieporadność i niezdolność odwołującej się do obrony swoich praw w toku postępowania, która to nieporadność oraz niezdolność wprost wynika z analizy treści złożonych przez odwołującą się pism procesowych, pełnych niejasnych, a wręcz irracjonalnych zwrotów i sformułowań; powyższe naruszenie, a w konsekwencji zaniechanie wyznaczenia dla odwołującej się pełnomocnika z urzędu, pozbawiło ją możliwości obrony swoich praw w toku postępowania, co z kolei winno skutkować stwierdzeniem nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c.; 2/ art. 368 § 1 k.p.c. w związku z art. 370 k.p.c. w związku z art. 45 § 1 Konstytucji RP, przez kierowanie się w niniejszym postępowaniu nadmiernym formalizmem procesowym prowadzącym do pozbawienia odwołującej się prawa do sądu, w szczególności przez błędne uznanie, że złożona przez nią apelacja nie spełnia wymagań formalnych określonych w art. 368 § 1 k.p.c., a w konsekwencji przez nieuprawnione odrzucenie apelacji, podczas gdy prawidłowa wykładnia treści apelacji z dnia 3 lutego 2016 r. i pisma odwołującej się z dnia 9

grudnia 2016 r. (stanowiącego uzupełnienie braków apelacji) pozwala na stwierdzenie, iż apelacja spełniała wszystkie wymagania formalne określone w art. 368 § 1 k.p.c.; w szczególności odwołująca się zgłosiła zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na nieprawidłowej kwalifikacji jej pracy artystycznej wykonywanej po roku 1998 r. i w związku z tym wnosi o zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez przyznanie apelującej prawa do ponownego ustalenia prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym, ewentualnie wnosi o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Odwołująca się wniosła o stwierdzenie nieważności postępowania prowadzonego przez Sąd Apelacyjny [...], a w konsekwencji uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienie przedmiotowego postępowania w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, w każdym zaś wypadku o zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów pomocy prawnej udzielonej odwołującej się z urzędu w toku niniejszego postępowania.

W motywach zażalenia podniesiono, że w treści uzasadnienia apelacji odwołująca się wskazała na swoją działalność artystyczną prowadzoną od 1998 r. do dnia dzisiejszego, co należy poczytywać za równoznaczne ze zgłoszeniem zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, albowiem Sąd w treści uzasadnienia jednoznacznie wskazał, że odwołująca się nie była zatrudniona po roku 1999, jak również nie prowadziła w tym czasie działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy uznał wniesioną przez odwołującą się apelację za wniesioną w terminie i spełniającą wszelkie wymogi formalne oraz przekazał złożoną apelację wraz z aktami postępowania Sądowi Apelacyjnemu w [...] w celu rozpoznania apelacji.

Zdaniem pełnomocnika żalącej się, treść pism procesowych składanych przez odwołującą się w toku całego postępowania, jak również treść zgłaszanych przez nią na rozprawach twierdzeń i wniosków świadczą o tym, iż jest ona osobą nieporadną i nie dysponującą wiedzą prawniczą na chociażby podstawowym poziomie. Treść składanych przez odwołującą się pism procesowych pozwala domniemywać, że jest ona osobą o ograniczonej poczytalności, cierpiącą z powodu zaburzeń psychicznych. Wobec powyższego Sąd zgodnie z art. 5 k.p.c. i art. 212 §

2 k.p.c. powinien był obligatoryjnie pouczyć odwołującą się o możliwości (a wręcz konieczności) złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W niniejszej sprawie zaistniały przesłanki uprawniające Sąd do zainicjowania postępowania o częściowe ubezwłasnowolnienie odwołującej się i ustanowienie dla niej kuratora. Brak udzielenia odwołującej się profesjonalnej pomocy prawnej w toku postępowania pozbawił ją możliwości obrony swoich praw, co uzasadnia wniosek o stwierdzenie nieważności postępowania.

Ponadto złożona przez odwołującą się apelacja wraz z pismem z dnia 9 grudnia 2016 r., stanowiącym jej uzupełnienie, spełniała wszelkie wymagania stawiane apelacji, wymienione w art. 368 § 1 k.p.c. W piśmie z dnia 9 grudnia 2016 r. odwołująca się jednoznacznie wskazała, że domaga się zmiany wyroku. Złożony przez nią wniosek o zmianę wyroku jest równoznaczny ze złożeniem wniosku o zmianę wyroku przez przyznanie odwołującej się prawa do ponownego ustalenia prawa do emerytury. Odwołująca się w treści apelacji zgłosiła nadto zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na niewłaściwej kwalifikacji jej pracy artystycznej wykonywanej po 1998 roku. Tym samym złożona przez odwołującą się apelacja czyni zadość ustawowym wymaganiom i powinna zostać merytorycznie rozpoznana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Analizę prawidłowości zaskarżonego postanowienia rozpocząć wypada od przypomnienia, że czynność zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji musi spełniać, poza wymaganiami co do czasu i miejsca dokonania (art. 369 k.p.c.), także wymagania co do formy (wymagania formalne). Ich niespełnienie może spowodować, że czynność zaskarżenia będzie bezskuteczna i apelacja zostanie odrzucona z mocy art. 370 k.p.c. lub art. 373 k.p.c. Zachowanie wymagań formalnych apelacji warunkuje zatem dopuszczalność jej rozpoznania przez sąd drugiej instancji oraz wyznacza zakres rozpoznania. Wśród wymagań formalnych apelacji należy zaś rozróżnić wymagania zwykłe (art. 368 § 1 i 2) oraz tzw. wymagania konstrukcyjne, które decydują o tym, że dany środek zaskarżenia ma

cechy przypisane przez ustawę apelacji (art. 368 § 1 pkt 1–5). Apelacja powinna przede wszystkim odpowiadać wymaganiom przewidzianym przez prawo procesowe dla wszystkich pism procesowych (art. 126 k.p.c.), a następnie spełniać także wymagania przewidziane dla tego szczególnego pisma procesowego, jak: 1/ oznaczenie wyroku, od którego została wniesiona i zakresu zaskarżenia, 2/ zwięzłe przedstawienie zarzutów i ich uzasadnienie, 3/ powołanie dowodów, których wykazanie przed sądem pierwszej instancji nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikała po wydaniu wyroku sądu pierwszej instancji, 4/ zamieszczenie wniosku o zmianę lub uchylenie wyroku, z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia.

Oznaczenie zaskarżonego wyroku następuje przez wskazanie sądu, który go wydał, jego sygnatury i daty wydania, nazwisk stron i przedmiotu sprawy. Poza oznaczeniem wyroku niezbędne jest wskazanie, czy jest on zaskarżony w całości czy w części. Sąd jest bowiem związany zakresem zaskarżenia, tzn. rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia.

Co do zarzutów apelacji, mogą one dotyczyć naruszenia prawa procesowego, wadliwego rozstrzygnięcia problemów faktycznych oraz niewłaściwego rozstrzygnięcia problemów prawnych. Zarzut apelacyjny musi być przy tym podany przez stronę w sposób na tyle szczegółowy, aby sąd odwoławczy mógł przeprowadzić postępowanie w odpowiednim kierunku oraz by zarzucane przez skarżącego wadliwości wyroku lub postępowania stanowiły właściwe uzasadnienie wniosków apelacyjnych. Przedmiotem postępowania apelacyjnego są przede wszystkim te punkty, które skarżący oznaczył jako zarzuty apelacji, lub powołane przez niego nowe fakty lub dowody. Ich oznaczenie rodzi obowiązek sądu apelacyjnego rozważenia tych zarzutów i okoliczności. Reszta materiału procesowego zebranego przez sąd pierwszej instancji pozostaje w zasadzie bez zmian podstawą orzeczenia sądu apelacyjnego (art. 382 i art. 387 § 2). Sąd drugiej instancji po rozpoznaniu apelacji ma rozstrzygnąć, czy przytoczone przez skarżącego zarzuty uzasadniają zaskarżenie orzeczenia i wniosek o zmianę lub uchylenie wyroku. Rozstrzygnięcie, czy postawione zarzuty apelacyjne uzasadniają zaskarżenie orzeczenia, stanowi zatem w zasadzie – poza ewentualną kwestią

nieważności postępowania – zadanie sądu odwoławczego i właśnie w koncentracji postępowania apelacyjnego na tych zarzutach tkwi ich znaczenie.

Wypada zauważyć, że Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje zakazu zmiany zarzutów apelacyjnych, co uzasadnia dopuszczalność ich zmiany w toku postępowania apelacyjnego. W wyroku z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98 (OSNC 2000 nr 10, poz. 193), Sąd Najwyższy stwierdził wyraźnie, że w postępowaniu ani sam apelujący, ani sąd odwoławczy nie są związani treścią zarzutów apelacyjnych. Skarżący może więc zmienić zarzuty podniesione w pisemnej apelacji, a także sformułować nowe, jeżeli tylko będą mieściły się one w granicach zaskarżenia apelacyjnego. Dopuszczalne jest też ograniczenie przytoczonych zarzutów oraz przytaczanie zmienionego uzasadnienia powołanych już zarzutów lub ich uzasadnienia. Strona może wreszcie zawsze wskazywać na nieważność postępowania, skoro nieważność sąd drugiej instancji obowiązany jest wziąć pod rozwagę z urzędu.

Wniosek apelacyjny ma też określić, czy skarżący żąda uchylenia czy zmiany wyroku sądu pierwszej instancji. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2003 r., V CZ 61/03 (IC 2004 nr 5, s. 51), wniosek o zmianę orzeczenia musi być sprecyzowany przez skarżącego przez określenie, na czym ta zmiana ma polegać. Wymaganie, by apelacja zawierała wniosek o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia, koresponduje z przepisem art. 378. Granic rozpoznania sprawy nie wyznacza bowiem wniosek apelacyjny, ale granice zaskarżenia określone wiążąco w apelacji. W uchwale z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 83/09 (OSNC 2010 nr 5, poz. 69), Sąd Najwyższy stwierdził jednak, że zaznaczenie w apelacji zakresu żądanej zmiany lub uchylenia zaskarżonego orzeczenia w sposób niezgodny z granicami zaskarżenia nie stanowi braku uniemożliwiającego nadanie biegu apelacji, jeżeli ze względu na tzw. integralność zaskarżonego orzeczenia sąd drugiej instancji może wyjść poza te granice oraz granice wniosków.

Warto w tym miejscu podkreślić różnice w sposobie uregulowania przez ustawodawcę zakresu kognicji Sądu Najwyższego i sądów drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym i postępowaniu apelacyjnym, co rzutuje z kolei na

odmienne potrącanie kwestii wymagań formalnych stawianych środkom zaskarżenia inicjującym te postępowania.

Stosownie bowiem do art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, a z urzędu bierze pod rozagę tylko nieważność postępowania. W myśl art. 398³ § 1 k.p.c., skarga kasacyjna może być oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (pkt 1) oraz na podstawie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy (pkt 2). Zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, pod pojęciem podstawy skargi kasacyjnej rozumie się zaś konkretne przepisy prawa, które zostały w niej wskazane z jednoczesnym stwierdzeniem, że wydanie wyroku nastąpiło z ich obrazą. W razie oparcia skargi kasacyjnej na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. konieczne jest, aby – poza naruszeniem przepisów proceduralnych – skarżący wykazał, że konsekwencje wadliwości postępowania były tego rodzaju, iż kształtowały lub współkształtowały treść zaskarżonego orzeczenia. Taki sposób wytyczenia przez ustawodawcę ram postępowania kasacyjnego implikował daleko idący rygoryzm w zakresie wymagań formalnych stawianych w art. 398⁴ k.p.c. temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia i aby skarżący mógł dopełnić owych wymagań, w art. 87¹ § 1 k.p.c. ustanowiono przymus adwokacko – radcowski w zastępowaniu stron w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

Z kolei specyfika postępowania apelacyjnego wynika między innymi z unormowania art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., w świetle którego sąd drugiej instancji rozpoznaje (czyli ma obowiązek rozpoznać) sprawę w granicach apelacji. Rozpoznanie sprawy w granicach apelacji oznacza nie tylko zakaz wyjścia poza granice zaskarżenia, ale także obowiązek odniesienia się do wszystkich zarzutów apelacyjnych. Co do związania sądu drugiej instancji zarzutami podniesionymi w apelacji, zagadnienie to rozstrzygnęła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008 nr 6, poz. 55), w której stwierdzono, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia jednak bierze

z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W systemie apelacyjnym postępowanie prowadzone przez sąd drugiej instancji – pozostając postępowaniem odwoławczym i kontrolnym – zachowuje bowiem walor postępowania rozpoznawczego, co oznacza, że sąd ten ma z jednej strony pełną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia, swobodę jurysdykcyjną, z drugiej natomiast strony ciąży na nim obowiązek rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Wynikający z art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji należy zatem rozumieć jako bezwzględny zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice i zarazem jako nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. W konsekwencji sąd drugiej instancji może – a jeżeli je dostrzeże, to powinien – naprawić stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia, co jest obowiązkiem niezależnym od rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów skarżącego.

Opisana odmienność – w stosunku do postępowania kasacyjnego – postępowania apelacyjnego rzutuje na sposób traktowania wymagań formalnych stawianych apelacji w art. 368 k.p.c.

Odnosząc powyższe unormowania do realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że wniesiona przez L. W. apelacja spełniała ogólne wymagania formalne pisma procesowego z art. 126 k.p.c., a po jej uzupełnieniu na wezwanie Sądu Apelacyjnego - zasadniczo spełniała również wymagania przewidziane dla tego środka zaskarżenia.

Po pierwsze, w apelacji oznaczono nie tylko wyrok, od którego została wniesiona, ale i zakres zaskarżenia. Skoro bowiem wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 29 grudnia 2015 r. zawiera tylko jedno rozstrzygnięcie merytoryczne, jakim jest oddalenie odwołania L.W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w [...] z dnia 12 czerwca 2015 r., odmawiającej wnioskodawczyni ponownego ustalenia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, to nie budzi wątpliwości, że zaskarżeniem objęto całe powyższe rozstrzygnięcie. Po drugie, odwołująca się sformułowała też wniosek apelacyjny,

domagając się zmiany zaskarżonego wyroku, co w realiach niniejszej sprawy należało odczytać jako żądanie uwzględnienia odwołania od decyzji organu rentowego. Zważywszy z kolei na to, że przyczyną odmowy ponownego ustalenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawa ubezpieczonej do wcześniejszej emerytury było niewskazanie przez wnioskodawczynię nowych okoliczności lub dowodów potwierdzających jej pracę twórczą po 1998 r., rację ma autor zażalenia podnosząc, iż sformułowane przez apelującą zarzuty sprowadzają się w istocie do kwestionowania poczynionych w tym zakresie przez Sąd pierwszej instancji ustaleń, skoro zarówno w apelacji, jak i w jej uzupełnieniu, ubezpieczona próbuje wykazać, że wspomnianą pracę twórczą wykonywała tak przed, jak i po tej dacie. Widząc trudności w rozumieniu przez stronę kierowanych do niej zarządzeń i nieporadność w podejmowanych przez nią próbach sprostania stawianym wymaganiom w przedmiocie konstruowania apelacji, Sąd powinien był stosownie do art. 5 k.p.c. w związku z art. 117 k.p.c. rozważyć celowość pouczenia apelującej o możliwości i potrzebie ustanowienia dlań pełnomocnika z urzędu.

Zasadniczo odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika procesowego z urzędu nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, gdyż wniosek ten podlega uwzględnieniu, jeżeli w ocenie sądu udział profesjonalnego pełnomocnika jest potrzebny - art. 117 § 5 k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1999 r., II UKN 418/98, OSNAPiUS 2000, nr 9 poz. 359; z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 102/98, OSNAPiUS 1999 nr 12, poz. 408; z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647; z dnia 12 września 2007 r., I CSK 199/07, LEX nr 461625; z dnia 16 kwietnia 2008 r., V CSK 564/07, LEX nr 424339; z dnia 18 kwietnia 2008 r., II CSK 636/07, LEX nr 646332 oraz postanowienia z dnia 15 maja 2007 r., V CSK 37/07, LEX nr 442585 i z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 643/08, LEX nr 610216). Udział fachowego pełnomocnika z urzędu może być jednak konieczny w przypadku, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznaną reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. Potrzeba udzielenia profesjonalnej pomocy prawnej stronie zachodzi przede wszystkim w sytuacji, gdy strona ta jest nieporadna, przez co należy rozumieć

sytuację, w której strona nie potrafi w zrozumiały i poprawny sposób przedstawić swojego stanowiska procesowego oraz nie ma podstawowej orientacji w regułach rządzących procesem cywilnym, w związku z czym nie można zasadnie oczekiwać, iż pouczenia sądu udzielane w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia jej odpowiedniej wiedzy o możliwych i celowych czynnościach procesowych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2005 r., I CK 773/04, LEX nr 180833; z dnia 8 czerwca 2006 r., II CSK 51/06, Monitor Prawniczy 2006 nr 13, s. 680; z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 190; z dnia 12 maja 2010 r., I UK 19/10, LEX nr 603408; z dnia 28 maja 2013 r., I PK 3/13, LEX nr 1383242; z dnia 6 kwietnia 2016 r., II UK 159/15, LEX nr 2044475; z dnia 14 kwietnia 2016 r., III UK 102/15, LEX nr 2086106). Wykładnia ta jest odzwierciedleniem reguł odnoszących się do przyznawania pomocy prawnej w postępowaniu przed sądami krajowymi, przyjętych w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyroki z dnia 2 marca 1987 r., skarga nr 9562/81, w sprawie Monnell i Morris przeciwko Wielkiej Brytanii, LEX nr 81039; z dnia 16 lipca 2002 r., skarga nr 56547/00, w sprawie P. C. i S. przeciwko Wielkiej Brytanii, LEX nr 75481; z dnia 27 czerwca 2006 r., skarga nr 12825/02, w sprawie Tabor przeciwko Polsce, LEX nr 182158 oraz z dnia 13 marca 2007 r., skarga nr 77765/01, w sprawie Laskowska przeciwko Polsce, LEX nr 248617), a ostatnio również Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-279/09, DEB Deutsche Energiehandels - und Beratungsgesellschaft GmbH przeciwko Republice Federalnej Niemiec, Europejski Przegląd Sądowy 2011 Nr 8, poz. 35, z glosą P Czepiela; Europejski Przegląd Sądowy 2013 nr 3, s. 40, z glosą K. Kowalik - Bańczyk).

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.